

Asia: VN/24182/2023

Eläinsuojelurikosten rangaistukset ja eläintenpitokielto - Arviomuistio

Näkemyksenne eläintenpitokiellon käytön lisäämisestä ja kiellon keston pidentämisestä?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokiellon tavoitteena on pyrkimys estää uuden eläimeen kohdistuvan rikoksen tekeminen sekä suojella eläimiä ja turvata niiden hyvinvointi kieltämällä eläintenpito henkilöltä, joka on osoittautunut siihen soveltumattomaksi tai kykenemättömäksi huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista. Eläintenpitokieltoa tulee tarkastella nimenomaan tästä lähtökohdasta.

Eläintenpitokiellon määrääminen:

Mitä tulee eläintenpitokiellon ehdottomaan määräämiseen törkeän eläinsuojelurikoksen ollessa kyseessä, eläintenpitokielto tulisi näissä tilanteissa pääsääntöisesti määrätä. Nykyinen muotoilu, jossa eläintenpitokielto jätettäisiin määräämättä, vain jos siihen on erittäin painavia syitä, vaikuttaa riittävältä vaihtoehdolta.

Sen sijaan perusmuotoisen eläinsuojelurikoksen kohdalla tuomioistuimella tulisi olla enemmän harkintavaltaa. Koska kysymys on tulevaisuuteen suuntautuvasta turvaamistoimenpiteestä, huomioon olisi arviomuistiossa mainitun mukaisesti ottaa myös asiassa esitetty selvitys henkilön kyvystä vastaisuudessa turvata eläinten hyvinvointi asiaan kuuluvalla tavalla. Oikeudenkäyntien pitkän keston vuoksi tilanne saattaa rikoksentekohetkestä olla parantunut, toki myös pahentunut tai pysynyt ennallaan.

Arviomuistiossa esitetään, että ”tuomioistuimella olisi edelleen harkintavaltaa myös kiellon lähemmästä sisällöstä määrättäessä siltä osin, onko kielto yleinen vai koskeeko se vain tiettyjä eläinlajeja. Kohtuuttomien lopputulosten välttämiseksi tuomioistuimet voisivat lisäksi edelleen

soveltaa rikoslain 17 luvun 23 §:n 2 momentissa säädettyä mahdollisuutta sallia tiettyjen eläinten omistaminen, kunhan kieltoon määrätty ei vastaisi niiden päivittäisestä hyvinvoinnista.”

Rajoitetusta eläintenpitokiellosta todetaan hallituksen esityksessä (97/2010) että: ”Rajoitettu eläintenpitokielto voi olla perusteltu esimerkiksi silloin, kun teko on kohdistunut vain yhteen eläinlajiin, eikä henkilöä ole teon perusteella syytä pitää kykenemättömänä tai soveltumattomana huolehtimaan muista eläinlajeista. Rajoitettu eläintenpitokielto voi olla perusteltu myös silloin, kun henkilöllä on useisiin eri eläinlajeihin kuuluvia eläimiä ja hän on laiminlyönyt vain yhteen eläinlajiin kuuluvien eläinten hoidon, mutta huolehtinut hyvin muista. Rajoitettu kielto on tällaisessa tapauksessa perusteltu etenkin, jos teko ei ole ollut erityisen törkeä.”

Soveltamiskäytäntö liittyen rajoitettuun eläintenpitokieltoon on ollut epäyhtenäistä. Esimerkkinä voidaan mainita tapaus, jossa Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus oli ratkaisussaan 29.10.2019 määrännyt vastaajan pysyvään eläintenpitokieltoon lukuun ottamatta enemmän kuin kahden steriloidun koiran ja yhden hevosen tai ponin pitämistä kerrallaan. Eläinsuojelurikos oli kohdistunut koiriin. (ei lainvoimaisuustietoa). Toisessa tapauksessa käräjäoikeus oli kissoja koskevan eläintenpitokiellon määrätessään sallinut vastaajan kuitenkin pitää viisi kissaa. Hovioikeus katsoi päätöksessään ratkaisun olevan lakiin perustumaton ja kumosi eläintenpitokiellon (Vaasan hovioikeus 14.2.2024). Rajoitettujen eläintenpitokieltojen osalta löytyy erilaisia variaatioita liittyen erityisesti eläinten määrällisiin rajoituksiin.

Eläintenpitokiellon sisällössä voisi olla enemmän joustoa, mikä saattaisi alentaa sen määräämisen kynnystä niissä tapauksissa, joissa eläintenpitokieltoon määrättävä olisi kykenevä huolehtimaan, vaikka täysin toisentyppisestä eläinlajista tai huomattavasti pienemmästä eläinmäärästä. Esimerkkinä voidaan mainita, että henkilö ei syystä tai toisesta kykene enää tuotantoeläinten pitoon mutta voisi hyvinkin pystyä huolehtimaan kissasta tai koirasta. Tai toisaalta eläinmäärän vähentäminen riittäisi turvaamaan eläinten asianmukaisen hoidon. Tässä suhteessa tuomioistuimille voisi antaa enemmän harkintavaltaa. Valvonnan kannalta tämä tietysti saattaa olla haastavaa. Epäyhtenäisen soveltamiskäytännön vuoksi olisi asiantilaa joka tapauksessa syytä selkeyttää.

Eläintenpitokiellon vähimmäisajan pidentäminen on puolustettavaa arviomuistiossa mainituilla perusteilla. Pääsääntöisesti vuoden pituinen eläintenpitokielto on liian lyhyt mutta voi olla kuitenkin paikallaan, mikäli eläinten hoidon laiminlyöntiin liittyvä syy on ollut tilapäinen tai sen tiedetään päättyvän.

Näkemyksenne eläintenpitokiellon rikkomisesta säädetyn rangaistusasteikon muuttamisesta?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Eläintenpitokiellon rikkomisesta tuomittavan enimmäisrangaistuksen ankaroittaminen sakkorangaistuksesta kuuden kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen on suositeltavaa muistiossa esitetyillä perusteilla liittyen sekä menettelyn moitittavuuteen että pakkokeinojen käyttöön tilanteessa, missä kotietsinnän tarve on ilmeinen rikoksen selvittämiseksi.

Edellä mainituille toimenpiteille mahdolliset vaihtoehtoiset keinot?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muita huomioita

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Harkittavana voisi meilläkin olla kuten naapurimaissa, että eläintenpitokielto voitaisiin määrätä hallinnollisessa menettelyssä. Tilanteessa, jossa eläin joudutaan joko ottamaan välittömästi pois omistajaltaan tai lopettamaan sen pito-olosuhteissa olevien puutteiden vuoksi jo eläinlääkärin päätöksellä, voisi eläinlääkärillä tai esimerkiksi Ruokavirastolla olla mahdollisuus näiden muidenkin hallinnollisten keinojen ohella määrätä eläintenpitokielto.

Arviomuistiossa mainittu mahdollisuus hakea tuomioistuimen määräämän eläintenpitokiellon kumoamista eläintenpitokiellon edellytysten poistuessa vaatisi ilmeisesti tuomioistuinkäsittelyä. Tältä osin tulisi pohtia miten tämä käytännössä tapahtuisi ja tarvittaisiinko asian selvittämisessä ollenkaan poliisin ja syyttäjän toimenpiteitä vai voitaisiinko menettely hoitaa hakemusasiana. Näyttötaakka olosuhteiden tms. parantumisesta tulisi olla kumoamista hakevalla.

Muuta huomioitavaa:

Käytännössä havaittuja ongelmia eläintenpitokiellon osalta on syntynyt tilanteissa valtakunnan raja-alueilla. Eläintenpitokiellossa Suomessa oleva henkilö on saattanut siirtyä harjoittamaan eläintenpitoa Ruotsissa tai toisaalta vaikkapa Virossa, jossa Suomen viranomaisten määräämä eläintenpitokielto ei ole voimassa. Ja myös toisinpäin.

Ongelma, joka saattaa esiintyä valitusvaiheessa on se, että hovioikeus usein vastaajien vaatimuksesta keskeyttää eläinten valtiolle menetyksen, mutta eläintenpitokieltoon määrätty aika kuluu. Odotettaessa hovioikeuden käsittelyä ajan kulumisen saa aikaan sen, että eläintenpitokielto päättyy. Mikäli vastaaja peruuttaa valituksensa, ei hovioikeus pääse enää tuomiossaan lausumaan

eläinten menetyksestä. Tästä on seurannut tulkintaa, ettei menettämisseuraamusta panna täytäntöön, koska eläintenpitokielto on päättynyt.

Olisi hyvä pohtia myös sitä, tulisiko eläintenpitokielto voida määrätä myös muiden kuin nykyisten rangaistussäännösten perusteella. Eläinten salakuljetusrikoksiin tai eläinten kauppaan liittyviin petosrikoksiin liitettäessä eläintenpitokielto voisi olla yksi keino estää toistuvasti em. rikoksiin syyllistyvien mahdollisuudet rikollisen toiminnan harjoittamiseen. Näihin rikostyyppeihin liittyy muutoinkin eläintautien leviämiseen liittyviä suuria riskejä sekä ns. pentutehtailua, joka tekemuotona on yleensä äärimmäisen vaikea yleensä näyttää.

Koivisto Ari-Pekka
Syyttäjälaitos

Nummela Heidi
Syyttäjälaitos - Valtakunnansyyttäjän toimisto